

Izvorni znanstveni rad
UDK: 78.071Sorkočević
78(497.5Dubrovnik)“17”
929.52Sorkočević
Primljeno: 9.11.2014.

KULTURNI KRUG LUKE I MIHA SORGA (SORKOČEVIĆA): GLAZBENICI, PJESNICI I DIPLOMATI*

SLAVICA STOJAN

SAŽETAK: U radu se govori o intelektualnom krugu koji, uz članove uže i šire obitelji Luke i Miha Sorgia, čine znameniti gosti, diplomati, pjesnici i glazbenici. Pjesnički i glazbeni talent Luke Sorgia naslijedila su i njegova djeca Antun i Marina, udata za rođaka u drugom koljenu Rafa Gozze.

Ključne riječi: Dubrovnik, 18. stoljeće, obitelj Sorgia, glazba, književnost, ljetnikovac, Rijeka Dubrovačka

Keywords: Dubrovnik, 18th century, Sorgia family, music, literature, summer villa, Rijeka Dubrovačka

Luka Sorgia (1734-1789), glasoviti predstavnik jednog ogranka aristokratske obitelji Sorgia, rodio se i umro u 18. stoljeću, u razdoblju u kojem je Dubrovnik još zacjeljivao rane katastrofalnog potresa iz 1667. godine, razdoblju koje je prethodilo skoroj političkoj propasti Dubrovačke Republike francuskom okupacijom 1806. godine.¹ Tijekom cijelog razdoblja Sorgia života Dubrovnik, star i umoran rekonvalescent, neće se oporaviti ni u demografskom ni u gospodarskom, pa ni u umjetničkom pogledu, iako su ruševine od potresa

*Ovaj rad je sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom broj 5106.

¹ Prema *Annali di Ragusa* Nikole Ragnine istaknuo Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika, 3. Vlasteoski rodovi (M-Z)*, Zagreb - Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2012: 259; također Serafino Razzi, *Povijest Dubrovnika*. Dubrovnik: Matica hrvatska - Ogranak Dubrovnik, 2011: 57.

Slavica Stojan, znanstveni savjetnik u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Adresa: Zavod za povijesne znanosti HAZU, Lapadska obala 6, 20 000 Dubrovnik. E-mail: stanislava.stojan@du.t-com.hr

upravo u djetinjstvu i mladosti Luke Sorga počele zamjenjivati nove građevine koje su dijelom vraćale Gradu njegov nekadašnji urbanistički i arhitektonski sjaj. Podignuta je nova stolna crkva na mjestu srušene, u kojoj je kršten Luka Ignacije Antunov Sorgo.² Obnovljena je crkva Sv. Vlaha stradala u požaru, kao i franjevačka crkva s mramornim oltarima i raskošnim glavnim svetištem. Isusovačka crkva podignuta je devet godina prije rođenja Luke Sorga, a barokno stepenište pred njom sredinom 18. stoljeća. Siromašna dubrovačka kuhinja oplemenjuje se u to vrijeme novostima iz talijanske i francuske kuhinje, francuski trendovi prevladavaju u odjeći, frizurama i modnim detaljima plemića i bogatih građana, u uređenju njihovih kuća i vrtova. U dubrovačke privatne biblioteke ulaze suvremeni europski autori, koji se čitaju na originalnim jezicima ili pak u talijanskome prijevodu. Nakon ukinuća jezuitskog reda dubrovačku školu preuzimlju skolopi. Prethodno su trojica senatora sastavili plan rada škole i predstavili ga Senatu 1. prosinca 1773. godine. Bili su to Martolica Petra Zamagna Červa, Orsat Lujo Savinov Ragnina i Luka Ignacije Antunov Sorgo.³ Petnaest godina kasnije u Dubrovnik je stigao Francesco Marija Appendini, na preporuku Faustina Galjufa, i bio osobito srdačno dočekan od strane Miha Sorkočevića, koji ga je uključio u svoje visokoobrazovano društvo kao jedinog člana iz redova profesora dubrovačke gimnazije.⁴ S 18. stoljećem započinje u svijetu moderno doba, kada se znanost počela uvoditi u praktični život, pa se i u Dubrovniku stvarala nova svijest o reformiranju institucija zakona i običaja zbog praktičnih potreba i napretka proizvodnje i agrikulture. Zanimanja za znatnije političke promjene nema u Dubrovniku, iako su suvremene prosvjetiteljske tendencije nalazile put i do dubrovačkih aristokratskih i građanskih kuća.

Idejne novine koje su zaintrigirale europske gradove nisu u Dubrovniku, inače otvorenom različitim kulturnim utjecajima, ničim bitnijim narušile ravnotežu prastarih feudalnih odnosa.⁵ Ipak, dva brata, Luka (1734-1789) i

² Vjera Katalinić, *Sorkočevići dubrovački plemići i glazbenici*. Zagreb: Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb, 2014: 22.

³ Predrag Stanojević, *Književni istoričar Frančesko Marija Apendini*. Beograd: Ars libri, 2013: 31.

⁴ P. Stanojević, *Književni istoričar Frančesko Marija Apendini*: 36, 38, 433. U povodu smrti latinskog pjesnika Rajmunda Kunića, prijatelja braće Luke i Miha Sorgo, F. M. Appendini ispjevao je elegiju i epigram i posvetio ih Mihi Sorgu. Mihov nećak Antun Lukin Sorgo posudio je iz svoje bogate knjižnice F. M. Appendiniju rukopis djela Didaka Pira.

⁵ Slavica Stojan, *Anica Bošković*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1999: 9-17.

Miho Sorgo (1739-1896), koji su bili znatnije povezani s habsburškim dvorom, pokušali su ojačati svoju političku poziciju u Gradu 1783. godine okupivši oko sebe manju skupinu vlastele s ciljem da na temelju prosvjetiteljskih ideja izvrše stanovite političke reforme u Dubrovačkoj Republici.⁶ Bilo je to po povratku Luka Sorga iz Beča, gdje je u ulozi poklisara Dubrovačke Republike na dvoru Josipa II. boravio tijekom 1781/82.⁷ Blage prosvjetiteljske reforme braće Sorgo naišle su na snažan otpor među dubrovačkom vlastelom i njihovo nastojanje da se odbace rodovski kriteriji u rukovođenju državom završilo je neuspjehom. Malobrojna dubrovačka vlastela bojala se svake promjene, smatrajući da bi i najmanja novina mogla ugroziti njezine privilegije. "Bolje se držati starih običaja nego primjenjivati nove kojih se efekt ne razaznava, a uvijek je poguban," zapisao je u svom dnevniku i sam Luka Sorgo.⁸ Ipak, potaknuo je rad prve dubrovačke tiskare Carla Antonia Occhija, a njegovim nastojanjem otvorena je 1785. godine odlukom Senata pučka škola za djevojčice, *Conservatorio delle educande*.⁹ Dao je doprinos i obnovi glavnog oltara Franjevačke crkve u Dubrovniku.¹⁰ No, snažan trend demografskog pada nastavio se u Dubrovniku, pa je popustila i rodovsko-politička borba za prevlast u Senatu Republike, a podjele unutar Senata odvijale su se prema opredijeljenosti plemića prema raznim europskim dvorovima (frankofili, austrofili, anglofili, rusofili). U Senatu od početka 19. stoljeća prevladava frankofilska struja, koju predvode Antun Sorgo i njegov rođak Tomo Bassegl.¹¹ Uz njih je bila i skupina vlastele koja je prihvaćala književno-filozofske

⁶ Stjepan Ćosić, Nenad Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države. Salamankezi i Sorbonezi*. Zagreb - Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2005: 95.

⁷ Dragoljub Živojinović, *Američka revolucija i Dubrovačka republika 1763-1790*. Beograd: Prosveta, 1976: 105; Lovro Županović, »Glazbeni život u Hrvatskoj u XVIII stoljeću s posebnim osvrtom na glazbeno-scenske potrebe i ostvarenja.« *Dani hvarskog kazališta* 5 (1978): 91.

⁸ Dnevnik Luke Sorga. *Memoriae*, serija 21.2, sv. 145, nadnevak 31.10.1781, str. 26, Državni arhiv u Dubrovniku (dalje: DAD).

⁹ Žarko Muljačić, »Miho Sorkočević i talijanski prosvjetitelji.« *Prilozi za književnost* 28 (1962): 3-4. Uz potporu Miha Sorga i njegov prijevod tiskana je u Occhija recenzija pjesama Antonija Taruffija posvećenih Benediktu Stayu i Rajmundu Kuniću u Dubrovniku 1784. godine.

¹⁰ Justin Velnić, »Samostan Male braće - povijesni prikaz života i djelatnosti.«, u: *Samostan Male braće u Dubrovniku*, ur. Justin V. Velnić. Zagreb - Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i samostan Male braće u Dubrovniku, 1985: 125, bilješka 183.

¹¹ Luj Vojnović, *Pad Dubrovnika (1797. - 1806.)*. Zagreb: Fortuna, 2009: 86, 179; Josip Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*, prir. Stjepan Ćosić. Dubrovnik: Matica hrvatska Dubrovnik, 2002: 27, 80.

postulate prosvjetiteljstva, ali ne i protureligijski naboj jakobinstva. U tom duhu napisao je Tomo 1804. *Plan de reforme de la constitution de la Republique de Raguse*, u kojem se s racionalističkih i građanskih stajališta zalaže za reforme bez revolucionarnih metoda.¹²

Sudeći po dokumentima koji svjedoče o kulturnom i društvenom životu Dubrovnika u drugoj polovici 18. stoljeća čini se da je obitelj Luke, kompozitora i dubrovačkog poslanika u Beču, i neoženjenog mu brata Miha Sorga, književnika, arheologa i diplomata, imala u njemu izuzetnu ulogu.¹³ Premda su zbog čestih putovanja i diplomatskih dužnosti dosta izbivali iz Dubrovnika, oko njih se okupljao krug pjesnika, znanstvenika i filozofa, intelektualna elita Dubrovnika, kao i znameniti gosti iz inozemstva, a njihovi susreti odvijali su se u Sorgovoj ljetnoj vili u Rijeci dubrovačkoj. Obitelj je posjedovala izuzetno bogatu knjižnicu.¹⁴ Portreti Boškovića, Dinka Ranjine, Rajmunda Kunića i mnogih drugih znamenitih Dubrovčana resili su saloću u kući Sorgovih.¹⁵ Praksa druženja i okupljanja znamenitih muževa i žena bila je očito tradicija obitelji i prije nego što su obiteljsko žezlo preuzela dva brata,

¹² Stjepan Ćosić, »O slomu Republike i ustroju francuske uprave u Dubrovniku 1808. i 1809.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 33 (1995): 177-203.

¹³ Miho Sorgo nakon školovanja u Dubrovniku odlazi u Bolognu, gdje sluša slavnog profesora filozofije i retorike Zanottija, predstavnika 18-stoljetnog enciklopedizma. Godine 1776-1777. boravi u Veneciji po državničkom poslu, ali posjećuje i gradove Padovu, Vicenzu, Modenu i Parmu. Druži se s književnicima i znanstvenicima koje zanimaju narodna poezija, jezik, povijest i običaji Slavena. Osim Fortisa, s kojim je postao dobar prijatelj i ostao sve do njegove prerane smrti, Sorgo je upoznao pjesnika Melchiora Cesarottija (1730-1808), prevodioca Homera i Ossiana na talijanski jezik, kao i Elisabettu Caminer Turra (1751-1796), čuvenu novinarku koja je prevodila s njemačkog na talijanski Gessnera i Lesinga, a s francuskog enciklopedista Marmontela (1723-1799). O tome: Žarko Muljačić, »Le amicizie letterarie italiane di Miho Sorkočević.«, u: *Problemi di lingua e letteratura italiana del settecento. Atti del quarto congresso dell'Associazione internazionale per gli studi di lingua e letteratura italiana*, ur. W. Theodor Elwert. Wiesbaden: Franz Steiner verlag GMBH, 1965: 164-169. Upoznao je Miho Sorgo i Leopolda Caldanija, prvog predsjednika padovanske *Accademia delle scienze* (1778), Isabellu Teotochi Marin - Albrizzi, pa književnog historika, rodom Španjolca, Stefana Arteaga (1747-1799), te čuvenog klasicističkog pjesnika Vincenza Montija (1754-1828), izuzetno popularnog u klasicističkom Dubrovniku. O tome Ž. Muljačić, »Miho Sorkočević i talijanski prosvjetitelji.«: 3-4.

¹⁴ Maja Novak, »Dubrovnik u drugoj polovici 18. stoljeća.« *Anali Historijskog odjela za znanstveni rad JAZU u Dubrovniku* 15-16 (1978): 137-181.

¹⁵ Josip Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*. Dubrovnik: Matica hrvatska Dubrovnik, 2002: 123; Krno Prijatelj, »Neki problemi o slikama i oltarima u samostanu Male braće u Dubrovniku.«, u: *Samostan Male braće u Dubrovniku*, ur. Justin V. Velinić, Zagreb-Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i samostan Male braće u Dubrovniku, 1985: 513.

obojica diplomati: Miho i Luka Sorgo. Pjesnik i pravnik, te fizičar amater Marin Orsatov Sorgo (1692-1761), njihov tetak, bio je prijatelj od velikog povjerenja Ruđera Boškovića (1711-1787). Prema Boškovićevu priznanju, nadahnjivali su ga "riječki razgovori" s Marinom Sorgom, njegovim sinom Antunom, Franom Ragninom, Markom Basseglijem i braćom Benediktom (1714-1801) i Franom Stayem godine 1747, jedini put kad je Ruđer Bošković posjetio svoju domovinu.¹⁶ Društvo su mu činili oni koje Benedikt Stay, u predgovoru svoga epa posvećenog Newtonovoj i Boškovićevoj prirodnoj filozofiji, zove "učena kohorta".¹⁷ Najjasnije je Bošković vidio svoj nauk kad je pohodio Marina Sorga u Mokošici i nakon toga nastavio razvijati svoju prirodnu filozofiju raspravom *De lumine*. Moguće je da je već tada 14-godišnji Luka upoznao velikog Boškovića u kući svoje tetke Marije. Jer upravo posredstvom Ruđera Boškovića, Luka Sorgo je pribavio rukopis *Historia Ragusii* Giovannija Conversinija iz Ravenne.¹⁸ Bliskost s Boškovićem svjedoči i činjenica da su izbor središta za studiranje nadarenog Lukina nećaka Toma Basseglija povjerili Ruđeru Boškoviću i Albertu Fortisu (1747-1803).¹⁹ Potvrđuje je i plodna prepiska Luke Sorga i Ruđera Boškovića. Luka je obasipao pažnjom Ruđerovu majku Pavlu i sestru Anicu (1714-1803), a postao je i Aničin tutor. Po njegovoj smrti zamijenio ga je tutorstvom sin Antun.²⁰ Luka Sorgo je dobro razumio genijalne Boškovićeve zamisli, pa se zauzimao u velikog latinskog pjesnika Rajmunda Kunića da napiše pjesmu u povodu Boškovićeve smrti. Kunić se u epigramu Luki Sorgu *Ad Lucam Antonii de Sorgo rogantem, ut in Rogerii Boscovichii parentalibus aliquid scriberet* ispričava što to nije u stanju učiniti, jer je previše pogođen njegovim

¹⁶ U znak prijateljstva Miho Sorgo napisao je elegij u povodu smrti Frana Staya. Michele di Sorgo, *Elogio dell'abbate Francesco Stay*. Ragusa: nella stamperia di Andrea Trevisan, 1793.

¹⁷ Boškovićeva pisma bratu Božu, rukopis br. T-24, VII-133, Arhiv Zavoda za prirodne znanosti HAZU u Zagrebu.

¹⁸ Dragutin Kniewald, »Joannes Conversini de Ravenna, dubrovački notar 1384.-1387.« *Glas SANU* 229 (1957): 121.

¹⁹ Bošković je predlagao kao mjesto za studij katolički Freiburg, a Fortis protestantski Bern. Iako su otac i majka Bassegli bili za katoličko središte, u široj obitelji prevladao je Bern, pa je tamo upućen na školovanje mladi Bassegli, što je uvelike predodredilo njegov kasniji životni put. O tome Žarko Muljačić, *Tomo Basiljević - Baselji predstavnik prosvjećenja u Dubrovniku*. Beograd: SAN, 1958: 9-20. Osim Boškoviću i Fortisu, Miho Sorgo obratio se pismom i švicarskom piscu Salomonu Gessneru, zanimajući se za uvjete studija prava u Zürichu. O tome Žarko Muljačić, »Jedno pismo Salomona Gessnera Mihi Sorkočeviću.« *Dubrovački horizonti* 39 (1999): 11-17.

²⁰ S. Stojan, *Anica Bošković*: 76.

odlaskom, da ga izdaje glas i nestaje mu riječi.²¹ Proslavljeni latinski pjesnik Rajmund Kunić (1719-1794) drugovao je s braćom Lukom i Mihom Sorgo, dopisivao se s njima i smatrao ih svojim pokroviteljima i mecena.²² Redoviti gosti Sorgove kuće bili su i latinisti Frano Stay, Bernard Zamagna (1735-1820) i Đuro Ferić (1739-1820) koji je u svojoj oplovbi dubrovačke obale *Periegesis orae ragusanae* opjevao Sorgov dvor na vodi u Rijeci dubrovačkoj, a bio je i učitelj mladom Antunu Sorgu.²³ Uživao je u ovim društvenim događajima i liječnik Đuro Hidža (1752-1833) koji je najradije pisao stihove na latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku. I Luka Sorgo pisao je prigodne latinske stihove.²⁴ Uz dvojicu znamenite braće, te Lukovu suprugu Paulu (1743-1811), nazočile su okupljanjima u ljetnom dvoru Sorgovih u Komolcu i njihove sestre: najstarija sestra Marija, udata za dubrovačkog konzula u Petrogradu Frana Ragninu, te mlađa, Kata, udata za Jakobicu Basseglija, jednako vješta u književnosti i stranim jezicima, kao i u matematici, politici i ekonomiji, te njezina djeca: u Italiji školovana Deša (1759-1804) i prosvjetitelj i erudit Tomo Bassegli (1756-1806).²⁵ Najstarija među damama bila je Jelena Sorgo (1707-1797), majka braće i sestara Sorgo, zvana gospa Linja, darovita žena snažne osobnosti koja je, nakon što je podigla svoju djecu, željela sudjelovati i u odgoju svojih unuka, prije svega Antuna (1775-1841) i Marine (1767-1842), a potom i Deše i Toma

²¹ Ivan Kasumović, »Pjesme Urbana Appendinija i s njima izdana antologija dubrovačkih latinskih pjesnika.« *Rad JAZU* 174 (1908): 1-116. Kad je Kunić preminuo, Miho Sorgo je sastavio elogij tim povodom: Michele di Sorgo, *Elogio dell'abate Raimondo Cunich*. Ragusa, 1795.

²² Vesna Miović, »Ulomci korespondencije Rajmunda Kunića.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 34 (1996): 31-35.

²³ Georgio Ferrich, *Periegesis orae Rhacusanae duobus libris comprehensa. Rhacusii: typis Antonii Martecchini*, 1803. Bersa piše da je "društvu vrlih Sorga opjevao Đuro Ferić ljepotu Rijeke" (J. Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*: 165).

²⁴ Nataša Bašić, »Gučetić, Vladislav.«, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5, ur. Trpimir Macan. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2002: 292-293.

²⁵ Slavica Stojan, »Čaša žuči Kate Sorgove.« *Dubrovački horizonti* 38 (1998): 74-80; Ivan Stojanović, *Dubrovačka književnost*. Dubrovnik: Srpska dubrovačka akademska omladina 1900: 32; Luka Giorgi Bona pisao je bratu 30.8.1769. da se nalazi u Župi, gdje gospođi Kati nešto pomaže. "Postat ću Salamun", nastavlja u pismu Luka Giorgi Bona, "vježbajući se u razgovoru s njom u matematici, politici, ekonomiji..." RO 169, XVIII/1b, DAD. Prema Kati Bassegli osobito je poštovanje gajila Anica Bošković. Spominje je nekoliko puta u pismima Ruđeru, pa i onda kad opisuje kako je protekao majčin stoti rođendan. Toga dana posjetila ih je Kata Bassegli donijevši Pavli Bošković na dar "dvije bučice lijepoga moškadjela". Đuro Ferić hvali Katu Sorgovu Bassegli ovim riječima: *Catharina de Sorgo Antonii filia matrona, omnibus numeris absoluta, atque in Litteris satis exulta Latinam linguam ac Gallicam prae caeteras optime callet*. Rukopis br. 180, Arhiv Male braće u Dubrovniku.

Bassegli.²⁶ Alberto Fortis posvetio joj je knjigu *Il principe Cloro e la rosa senza spine*.²⁷ Sestra Lukove supruge Paule i njegova sestrična Kata Marinova Bonda (1740-1817) udata Ragnina, bila je jedna od najobrazovanijih žena onodobnog Dubrovnika.²⁸ Kreposti njezine proslavio je latinski pjesnik Bernard Zamagna.²⁹ Svojim znanjem i duhovnošću pridonijela je intelektualnom razvoju nećakinje Jelene Pozza Sorgo rođene Ragnina (1784-1865), budući da nije imala vlastitog poroda.³⁰ U Sorgovu kuću rado je navraćao bračni par Marija i Junije Resti (1755-1814), latinski pjesnik i fiziokrat koji se osobito divio Mihu Sorkočeviću i njegovim nećacima Antunu i Tomu u zbirci latinske poezije *Carmina*, u kojoj je najviše prostora dao prikazu života na ladanju u Rijeci dubrovačkoj, u svom ljetnom dvoru smještenom neposredno uz izvor oko kojeg je razvio uzoran poljoprivredni kompleks.³¹ Najveći broj pjesama Restićeve zbirke posvećen je upravo predstavnicima obitelji Sorgo. Junije Resti je napisao da se već od mladosti družio s prvacima i mudrim ljudima kao što su oba Sorga, te stariji Ragnina i jadni Bassegli u razgovorima punim učenosti i praktične mudrosti.³²

Uz Restićevu suprugu Mariju Zamagna, među gospođama se isticala naobražena nećakinja Luke i Miha Sorga, Deša Bassegli, te glazbeno talentirana Marija Giorgi Bona rođena Gozze, udata za Luku Giorgija, kojoj je Alberto Fortis posvetio nekoliko ljubavnih pjesama. Cijelu nakladu zbirke pod naslovom *Versi ad Amarilli Epidaurica* iz 1782. Fortis je spalio zbog ljubomornog ispada njezina supruga Luke Giorgi Bona.³³ Jedna Marijina narudžba muzičkih

²⁶ Ivan Milčetić, »Manji prilozi za povijest književnosti hrvatske.« *Građa za povijest književnosti Hrvatske* 7 (1913): 1-366.

²⁷ Riječ je o bajki koju je Fortis objavio u tiskari obitelji Turra 1784. u Vicenzi. Fortis, međutim, nije bio autor tog djela nego samo prevodilac. Riječ je o didaktičkom bestselleru iz pera carice Katarine II. *Skazka o careviče Chlore*, objavljenom u Sankt Petersburgu 1781. Katarina Velika je tu bajku, s još nekim svojim didaktičkim tekstovima, bila namijenila odgoju svog najstarijeg unuka, kasnijeg vladara Aleksandra I (1777-1825). O tome: Žarko Muljačić, »Jedan Fortisov "dar" obitelji Sorkočević.« *Dubrovački horizonti* 35 (1995) 49-56.

²⁸ *Poesia in morte di Catterina Bonda Ragnina*. Ragusa: Martecchini, 1817.

²⁹ Slavica Stojan, »Duhovni život dubrovačkih gospođa u 18. stoljeću.« *Dubrovnik* 7/3-4 (1996): 120-135.

³⁰ Slavica Stojan, »Dubrovkinja Jelena Pozza Sorgo i sudbina *Piesni razlike* Dinka Ragnine iz 1536. godine.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 35 (1997): 185-193.

³¹ Junii Antonii Comitiss de Restiis, *Carmina*. Patavii: typis seminarii, 1816; Milivoj Šrepel, »O latinskoj poeziji Junija Restija.« *Rad JAZU* 114 (1893): 99-158.

³² J. Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*: 183.

³³ Žarko Muljačić, »Iz korespondencije Alberta Fortisa.« *Građa za povijest književnosti hrvatske* 23 (1952): 69-140.

kompozicija govori o poznavanju suvremene glazbe, glazbenom interesu i vještini gospođa iz Sorgova društvenog miljea, a sadrži šest glazbenih djela za klavir i prateće instrumente violinu, violončelo, violu, flautu, obou i vokal, kao i za četveroručno sviranje na klaviru. Četiri su Mozartove kompozicije, velika sonata za klavir i pratnju violine i violončela popularnog češkog kompozitora Koželuha (1747-1818), koji je u to vrijeme bio dvorski kompozitor u Beču, Beethovenove Varijacije za klavir i violinu, te glazbenu kompoziciju za klavir, flautu i violinu češkog pijanista i kompozitora Jelineka.³⁴ Imajući na umu gospođe koje su se okupljale u njegovu ljetnom dvoru u Komolcu i sudjelovale u diskusijama i razgovorima ravnopravno s muškim članovima društva, Luko Sorgo je prilikom jedne društvene večeri kod grofa Schwarzenberga u Beču primijetio da se muškarci i gospođe odvojeno zabavljaju. To mu se činilo neprimjerenim, pa je u svoj dnevnik zapisao: "Trebale bi iskoristiti pouku od žena naprednijih narodnosti u Europi."³⁵ Vjerojatno je mislio na gospođe, povezane daljim i bližim obiteljskim vezama, koje su okupljanjima u njegovoj ljetnoj vili u Komolcu davale osobiti duhovni prinos, afirmirajući u tim prigodama svoje ideološke stavove, otkrivajući svoje talente i promičući svoju povijesnu ulogu u Dubrovniku 18. stoljeća.³⁶ Priređivali su se u tim prigodama i koncerti glazbe suvremenih majstora, raspravljalo se o umjetnosti i znanosti, a univerzalne znanstvene težnje tog stoljeća erudicije, koje su se rađale u književnom životu Europe, nalazile su i u ovome društvu svoje promicatelje. U Dubrovniku su znanstveni časopisi kao što su *Giornale nuovo enciclopedico* i *Il caffè*, u kojem je surađivao i Ruđer Bošković, imali svoje pretplatnike. Raspravljalo se o filozofima i znanstvenicima, popularizirali su se fiziokratski stavovi, komentirala se najnovija književna produkcija, svirala se djela živućih europskih majstora. U dnevnicima koje je vodio u Beču za obavljanja konzularne službe, Luka Sorgo je izvještavao o susretima sa suvremenim europskim kompozitorima te s oduševljenjem govorio kako u cijeloj Europi nema toliko orkestralnih ni koncertnih izvođača koliko ih ima u Parizu.³⁷ A usmena tradicija Grada bilježila je da su dobro bile posjećivane

³⁴ *Rukopisna ostavština obitelji Bonda*. RO 169, XVIII/5d, DAD.

³⁵ Dnevnik Luke Sorga, nadnevak 31.10.1781, str. 66.

³⁶ Slavica Stojan, *U salonu Marije Giorgi Bona*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1996: 52.

³⁷ Dnevnik Luke Sorga, nadnevak: 8.1.1781, str. 120.

glazbene večeri kod Luke Sorga i njegova sina Antuna.³⁸ Društvo uglednika bavilo se i čitanjem, osobite su gospođe uživale u Idilama Salomona Gessnera (1730-1788), čitajući ih glasno u talijanskom prijevodu i natapajući ubruse u ruci obilnim suzama (Marin Zlatarić preveo je Gessnera i na hrvatski jezik). Najomiljeniji pjesnik dubrovačkog visokog društva bio je Pietro Metastasio (1698-1782).³⁹ Čitana su njegova djela u originalu, ali i u hrvatskim prepjevima Franatice Sorga (1706-1771) i Timoteja Gleđa (1696-1787). Kao dvorskog pjesnika na bečkom dvoru upoznao ga je Luka Sorgo i zapisao tom prigodom u dnevniku: "Jutros me pohodio u znak prijateljstva dobri starac Metastasio, pjesnik stoljeća, izuzetan čovjek po svojoj dobroti, blagosti i čestitosti koje izviru iz njegovih riječi punih emocije i duha, a bez sitničavosti i lažnog sjaja. Dobrohotan je i mio, što proizlazi iz njegove naravi i nije obična prijaznost. Rekao sam mu da moj brat (Miho, op. a.) i drugi prijatelji iz Dubrovnika u svojim pismima često pitaju za njegova djela. Odgovorio mi je da se rado sjeća pažnje Dubrovčana i da gaji veliko poštovanje prema mnogim poznatim podanicima te države i vrsnim talentima toga naroda."⁴⁰ Metastasijska elegična i idilična duša našla je u Sorgovoj kući odanu publiku, jer je njegova drama s tragičnim sadržajem i komičnim završetkom najpotpunije odgovarala dubrovačkom raspoloženju toga doba. Pred ozbiljnošću vremena moglo se načas izbjeći životu u nježnim slikama idilične prirode, u elegiji punoj uzdaha, u komičnom. Miho osniva u svojoj kući akademiju 1793. u društvu prijatelja koji tu čitaju svoje sastavke: braća Stulli, Frano Stay, Marin Martellini, Junije Resti, Đuro Ferić, Bernard Zamagna i drugi.⁴¹ Djelovanje akademije koju je Miho Sorgo osnovao počinje i završava 1793. godinom. Sorgo je održao elogij u smrt Frana Staya. Ferić je čitao svoje latinske basne. Junije Resti održao je predavanje pod naslovom *Discorso sul patriotismo*. Bajamontijev sastavak pročitao je talijanski kirurg u službi Dubrovačke Republike Michelangelo Roini. Roini je u pismu Bajamontiju nazvao tu akademiju *Accademia patriotica*. Ona se razlikovala od ostalih dubrovačkih

³⁸ J. Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*: 124.

³⁹ S oduševljenjem govori o Metastasiu Junije Resti u 22. satiri pod naslovom *Musica*. Vidi: Slobodan Prosperov Novak, »Metastasio u hrvatskoj književnosti 18. stoljeća.« *Dani hvarskog kazališta* 2/2 (1978): 451-458.

⁴⁰ Dnevnik Luke Sorga, nadnevak 12.10.1780.

⁴¹ Žarko Muljačić, »Dva priloga povijesti dubrovačkih akademija.« *Radovi Instituta JAZU u Zadru* 4-5 (1959): 319-340.

akademija jer se ponajprije bavila znanošću, a tek letimično i literaturom, no njeni plodovi su neznatni, jer se veoma kratko održala.⁴²

Po smrti brata Luke, Miho Sorgo se očinski posvetio odgoju i školovanju nećaka Antuna. Lukina kći Katarina odlazi u samostan Sv. Bartolomea u Ankonu. Prijatelj njezina brata Antuna, Marko Bruerević (oko 1765-1823), odnosno Marc Bruère, spjevao joj je prigodnu pjesmu.⁴³ Lukina kći Jelena udaje se za Nikolu Sorga zvanog Debo 1789. godine. Bruère je i za tu svečanu prigodu upriličio knjižicu stihova.⁴⁴ I Lukina kći Magdalena odlazi u samostan, a kći Marina udaje se 1791. godine za bratića u drugom koljenu Rafa Gozze.⁴⁵ Cijela ova zbirka neobjavljenih stihova Marka Bruerèa, upućena različitim članovima obitelji Sorgo o raznim prigodama, protkana je najvećim brojem stihova koji su posvećeni Marini Luke Sorga. Bruère Marinu naziva Arpalice (Harfistica), a pjesma s naslovom *Dolore per la perdita d'Arpalice* jasno otkriva da je mladi Francuz bio zaljubljen u sestru svog prijatelja Antuna, a svoju ljubav uspoređuje s nesretnom ljubavlju mitološkoga Tezeja.⁴⁶ Bruère hvali vještinu sviranja na harfi voljene djevojke, a budući da je nekoliko pjesama napisano s namjerom da budu uglazbljene, moguće je da je pjesnik računao na to da će Marina na te stihove napisati glazbu.⁴⁷ U pjesmi *Sestine per le nozze del sig. conte Raffaello Gozze colla signora contessa Marina Sorgo* iz 1791. godine Bruère spominje Marininu vještinu sviranja, "zvuk skladnih tonova koji se izmjenjuju, sad brzi, onda polagani, koji upravo potiču na pjevanje".⁴⁸ Vjenčanje Marine i Rafa Gozze bilo je u ljetnikovcu u Rijeci dubrovačkoj, odakle su brodom isplovili na bračno putovanje, a Bruère zahvaljuje "svetom drijevu" koje će s mladencima, uz pratnju dupina Rijeke dubrovačke, isploviti na otvoreno more. Marina i Rafo Gozze imali

⁴² Ž. Muljačić, »Dva priloga povijesti dubrovačkih akademija.«: 323.

⁴³ *Vestendo l'abito religioso nel nobile monastero di S. Bartolomeo in Ancona la signora contessa Catterina di Sorgo, patrizia Ragusea*. Vidi: *Rime di Marco Bruere Desrivaux*. Rukopis br. IV A 68, Arhiv HAZU u Zagrebu.

⁴⁴ *Per le faustissime nozze dell'egregio cavaliere Conte Nicolò Sorgo colla ornatissima dama contessa Elena Sorgo*. Ragusa: nella Stamperia pubblica presso Andrea Trevisan, 1789.

⁴⁵ *In nozze del sig. conte Raffaele di Gozze colla sig. contessa Marina di Sorgo*. Vidi: *Rime di Marco Bruere Desrivaux*: 84-91.

⁴⁶ *Dolore per la perdita d'Arpalice*. Vidi: *Rime di Marco Bruere Desrivaux*: 139.

⁴⁷ *Arietta per musica, Canzonetta cantabile*. Vidi: *Rime di Marco Bruere Desrivaux*: 73, 160, 171.

⁴⁸ *Sestine per le nozze del sig. conte Raffaello Gozze colla signora contessa Marina Sorgo*. Vidi: *Rime di Marco Bruere Desrivaux*: 73-83.

su dvije kćeri i sina Lukšu (1803-1871), austrijskog diplomata i gorljivog preporoditelja.⁴⁹ Mladi Antun Sorgo otišao je na školovanje u Rim 1789, povjeren obiteljskom prijatelju Benediktu Stayu. I kasnije će u više navrata boraviti u Italiji, gdje će upoznati više znamenitih talijanskih pisaca kao što je arkadijac Melchior Cesarotti, dok je Alberta Fortisa upoznao još u djetinjstvu u očevoj kući. U Veliko vijeće ušao je 1794. godine. Od 1800. boravi u Veneciji, a 1805. seli se u Pariz, gdje kao utjecajni frankofil obavlja diplomatske poslove za Republiku. Po francuskoj okupaciji izabran je za prvog načelnika Dubrovnika, iako tu dužnost nikad nije obavljao.⁵⁰ Nakon Bečkog kongresa pisao je radove iz književne, jezične i političke povijesti, koji su objedinjeni u posebnu knjigu i objavljeni u Parizu 1839. godine.⁵¹ Čini se da su književna djelatnost i diplomacija bile ispred glazbe u Antunovu životu.⁵² U Rijeci dubrovačkoj, u opuštenoj ladanjskoj atmosferi glazba je imala osobito značenje.

Kao što se Bruère divio Marininu sviranju na harfi, obiteljski prijatelj Sorgovih, latinski pjesnik Junije Resti, bio je oduševljen Antunovim prebirkom na gitari. Cijeli je niz pjesama posvetio Resti članovima obitelji Sorgo. U elegiji spjevanoj Mihi Sorgu diskretno kori prijatelja što je malo vremena na rodnoj obali i uglavnom živi u inozemstvu. Uvjerava ga da on nema želje za ludim gradovima, jer nigdje nema mjesta gdje se u dokolici može njegovati plemenite vještine i biti koristan, misleći pritom na ljetovanje u Rijeci dubrovačkoj gdje obojica imaju ljetnikovce. Svoju 22. satiru kojoj je dao naslov *Musica*, posvetio je Antunu Sorgu, "mladiću u kojeg se polažu velike nade", i njegovu sviranju gitare.⁵³ Glazbu Resti uspoređuje s drugim vrstama umjetnosti, utvrdivši da je više od svih drugih plemenitih vještina bliska i razumljiva i običnom puku. Glazba vlada ljudskim osjećajima u tolikoj mjeri da podsjeća

⁴⁹ N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, 3: 112.

⁵⁰ S. Čosić i N. Vekarić, *Dubrovačka vlastela između roda i države*: 205-206.

⁵¹ A. Sorgo, *Fragments sur l'histoire politique et littéraire l'ancienne republique de Raguse et sur la langue slave*. Vidi i: Rudolf Maixner, »Književni dodiri i veze Antuna Sorga-Sorkočevića.« *Rad JAZU* 304 (1955): 29-36; *Iugoslaviae Scriptores Latini Recentioris Aetatis*, sv. I/II, ur. Šime Jurić i Zlatko Herkov. Zagreb: JAZU, 1971: 271.

⁵² Miho Demović, *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj Republici: od polovine XVII. do prvog desetljeća XIX. stoljeća*. Zagreb: JAZU, 1989: 195.

⁵³ Junije Resti, kako piše Bersa, navodno nije odobravao tu strast Antuna Sorga. Savjetovao ga je da se makne od klavira i bavi astronomijom ili pravosuđem, političkom ekonomijom ili potresima. J. Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*: 124.

na Grakhove govorničke nastupe. Otkrivajući s kakvom je radošću slušao dok je Antun Sorgo svirao gitaru kad je bio njegov gost 11. studenog 1800, koristeći pritom prste lijeve ruke i palac desne, Resti ističe da mu je jelom i pićem posustali duh podizao i zaključuje da je upravo glazba najbolji začim svake gozbe. Predlaže Antunu da kušaju oblik razonode i duhovni užitak s recitalom u pratnji gitare.

Antun se školovao najprije u dubrovačkom kolegiju. Prijatelji su mu bili: sin francuskog konzula Marc Bruère, Nikola Pozza Sorgo (1775-1855) i Đuro Hidža (1752-1833). Iako Francuz, Marc Bruère / Marko Bruerević bio je veliki lokalni patriot i najveći hrvatski pjesnik na zalazu Republike. Premda je napisao najveći broj prigodnih pjesama, one otkrivaju pravi pjesnički talent i istinsko nadahnuće. Antunu, koji mu je ostao dobar prijatelj do kraja života, posvetio je pet pjesama. Prva je nastala početkom 90-ih godina 18. stoljeća u povodu smrti Bruerevićeve majke. Pjesnik kori Antuna što mu nije bio blizu u tužnim trenucima kad se opraštao od majke i prisno ga zove: "prijatelju, Anto, pobratime".⁵⁴ Nekoliko godina kasnije uputio mu je poslanicu u povodu odluke o nastavku školovanju u Napulju, obrativši mu se riječima:

"Da mi je znati Ante prijatelju
Koje tebi sile i nevolje,
omraziše toli rodnu zemlju
Da po svitu ideš tražit bolje?"⁵⁵

Treću pjesmu Antunu Sorgu napisao je Bruère na francuskome jeziku, a započinje stihovima:

Antoine de Sorgo
*Mon très gracieux ami...*⁵⁶

Antun je dobio na dar i pjesmu na talijanskome jeziku u vrijeme kad je bio na dužnosti u tvrđavi Lovrijenac.⁵⁷ Posljednja Bruerevićeva pjesma posvećena Antunu Sorgu je kolenda koju mu je sam autor odrecitirao ili ispjevao u Parizu

⁵⁴ Pjesmu je Orsat Pucić objavio u časopisu *Dubrovnik, cviet narodnog književstva* 3 (1851/52): 7.

⁵⁵ »Plemenitu Gosp. Antunu Lukšinu Sorgo čim se spravljaše na put Pjesan.« *Dubrovnik, cviet narodnog književstva* 3 (1851/52): 45.

⁵⁶ Slavica Stojan, »Pjesnička ostavština Marka Bruerevića na četiri jezika.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 38 (2000): 198.

⁵⁷ *Al Signor Conte Antonio di Sorgo Essendo egli di guardia al castel S. Lorenzo canzonetta*, u: S. Stojan, »Pjesnička ostavština Marka Bruerevića na četiri jezika.«: 197.

1820, uoči Božića. Pjesma ima šaljivi ton i priziva vrijeme provedeno u Dubrovniku, u društvu s Palom Bassegli Gozze, Nikom Pozza-Sorgo, liječnikom Đurom Hidžom i pjesnikom Bruerevićem.⁵⁸

Antun je boravio u Parizu kao posljednji poklisar Republike, iako njegove vjerodajnice nisu nikad bile službeno prihvaćene. Zaslužan je za otvaranje slavističke katedre u Sorbonnei, iako je sve što je objavio bilo na talijanskom i francuskome jeziku, kao i njegova privatna korespondencija.⁵⁹ Zalagao se za projekt ilirske akademije u Ljubljani i Dubrovniku kao učenog društva koje bi se naslanjalo na dubrovački licej na čelu s pijaristom Francescom Marijom Appendinijem. Podržavao ga je Nikola Pozza Sorgo, Marmontov pobočnik, no, s Marmontovim odlaskom propao je taj projekt.⁶⁰ Antunu je posvetio svoje glavno djelo, *Navis ragusina*, Faustin Galjuf (1765-1834), posljednji veliki dubrovački latinski pisac. Postao je na kraju života suradnik znamenitog pisca Prospera Mériméa. Umro je u Parizu. Kuća Sorgovih, iz koje se s jednog od prozora sunovratio njegov otac Luka, prodana je Židovima Pardu i Terniju. I ljetnikovac u Rijeci, koji je bio jako oštećen u napadima rusko-crnogorskih trupa, došao je u posjed pučana. Obitelj Sorgo ugasila se nedugo po uminuću Republike. Posljednji od Antunovih prijatelja ostao je Nikola Lucov Pozza Sorgo (1775-1855), koji je posjedovao Gundulićev ljetnikovac u Gružu i na njega potratio svu obiteljsku imovinu kako bi ga restaurirao (u isto vrijeme mu je, u jeku borbi s rusko-crnogorskim agresorima 1806, zapaljen ljetnikovac koji je imao na Boninovu). Bio je teško oštećen od *trešnje* 1667, a potom i od rata rusko-crnogorskih četa. Da spasi djedovinu, Nikola je pokušao prodati ostalu naslijeđenu imovinu, ali mu zbog fideikomisa koji je Austrija obnovila to nije

⁵⁸ »Marko Bruerević.«, u: *Zbornik stihova i proze 18. stoljeća. Pet stoljeća hrvatske književnosti*, ur. Krsto Špoljar. Zagreb: Matica hrvatska, Zora, 1973: 311.

⁵⁹ Sorgo, Antun (Antoine). *Fragments sur l'histoire politique et littéraire l'ancienne republique de Raguse et sur la langue slave*. Paris: Porthman, 1839; Sorgo, Lucas Antonius. »Epigramma.«, u: *A memoria perenne dell'amato vescovo monsignor Antonio Giuriceo, I. R. Consigliere di Governo, amministratore apostolico delle Diocesi di Mercana e Trebigne questo funebre serto tributa la beneficata popolazione di Ragusa*. Vienna: coi tipi dei RR. PP. Mechitaristi, 1842: 25; (Sorgo L. A, de). »Epigramma.«, u: *Nella partenza da Ragusa del Reverendissimo Monsignore Giovanni Mischiato Zarantino traslocato da questa alla Prepositura di Zara. La città di Ragusa. In pegno di stima e gratitudine*. Ragusa: P. Francesco Martecchini tipogr., 1847: 8; (Sorgo, L. Antonius, de). »In felicissimo adventu Francisci Caroli archiducis Austriae Ferdinandi I. Imp. et regis fratris epigramma.«, u: *In occasione del fausto arrivo a Ragusa seguito ili 25 ottobre 1842 di sua altezza imperiale Francesco Carlo arciduca d'Austria ecc. ecc. ecc. Questa Corona di Fiori Poetici consacra la ducale città di Ragusa*. Ragusa: Tipografia Martecchini, 1851: 18.

⁶⁰ R. Maixner, »Književni dodiri i veze Antuna Sorgo-Sorkočevića.«: 5-36.

bilo dopušteno. Car Franjo I. mu je obećao pomoć, ali je uskoro iza toga obećanja umro. Nikola je ostao u Beču uzalud iščekujući da mu se pomogne, sve dok svladan kolerom nije umro 1855.⁶¹ Njegova talentirana i obrazovana supruga Jelena Pozza Sorgo rođena Ragnina živjela je odijeljena od njega, u Dubrovniku. Bila je posljednji odvjetak roda Ragnina, iz kojega ishodi znameniti renesansni pjesnik Dinko Ragnina, na kojeg je bila silno ponosna i čuvala njegovu knjigu pjesama *Pjesni razlike*, objavljenu u Firenzi 1563. godine, kao najveću kućnu svetinju. Glazbena povijest bilježi da se Jelena Pozza Sorgo bavila glazbom, te da je sačuvana jedna njezina solo pjesma iz 1816. godine.⁶² Pjerko Franatica Sorkočević posvetio joj je pjesmu prigodom zaruka za Nikolu Pozza Sorgo, istaknuvši njezino umijeće sviranja na glasoviru. Sačuvavši svoje duhovno gospodstvo i u tužnim okolnostima gubitka troje djece i neimaštine pisala je pisma svome suprugu u Beč na latinskome jeziku, nastojeći zaštititi svoju privatnost.⁶³ Povremeno je pisala stihove na latinskom i talijanskom jeziku, vjerojatno prigodne, koji su ostali zagubljeni.⁶⁴ Ono što je ostalo sačuvano za pamćenje jest Jelenin glazbeni talent i svijest o knjizi, o književnom djelu kao izlazu iz skučenosti i životne bijede.⁶⁵ Ivan Kukuljević Sakcinski bio je zadivljen Jeleninom zauzetošću “za sve što je narodno i kreposno” i osobito njenom strašću da sačuva prave vrijednosti. Josip Bersa zabilježio je da su Jeleninoj kćeri Mariji Natali znali prijatelji govoriti s divljenjem o precima: “Oni tvoji stari bili su čovjekuni!”⁶⁶

Iako nikla u rodu Ragnina, Jelena Pozza Sorgo je preko svoga supruga Nikole Pozza Sorgo i svoje tetke Kate Ragnina pripadala humanističkom ozračju koje su u svom ljetnom dvoru u Rijeci dubrovačkoj njegovali Sorkočevići, dubrovački “čovjekuni”, kroz glazbu, poeziju i druženja s najreprezentativnijim

⁶¹ Frano Kesterčanek, »Ljetnikovac Gundulić.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 36 (1998): 170-173.

⁶² Vjera Katalinić, »Elena Luisa Ragnina udata Pozza Sorgo ili Elena Pucić-Sorkočević (1784.-1865.) - intelektualka i skladateljica.« *Arti musices* 37/1 (2006): 67-78.

⁶³ Pjerko Ignazije Sorgo Cerva, *Pjesan u vjeri plemenite djevojčice gospoghje Jelle Orsata Luigia Ragnine za plemenitoga gospara Nika Pozza Sorga*. Dubrovnik: Antun Martecchini, 1813.

⁶⁴ Sačuvan je sonet koji je napisala književniku Urbanu Lamprediju (1761-1838): *Ad Urbano Lampredi sonetto della contessa Elena Ragnina Pozza-Sorgo*. Rukopis br. 162, Arhiv Male braće u Dubrovniku.

⁶⁵ Mijo Brlek, *Rukopisi Knjižnice Male braće u Dubrovniku*, I. Zagreb: JAZU, 1952; Slavica Stojan, »Dubrovkinja Jelena Pozza Sorgo i sudbina *Pjesni razlike* Dinka Ragnine iz 1536. godine.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 35 (1997): 185-193.

⁶⁶ J. Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*: 166.

predstavnicima umjetnosti, znanosti i politike na koncu 18. stoljeća. Analiza međusobnih odnosa otkriva da su Sorkočevići bili komunikacijski prepleteni s rođacima po nasljednoj liniji oca Antuna Lukina Sorgo, kao i po majčinoj liniji Jelene Sorgo rođene Gozze. Pored obiteljskih i rođaćkih veza, Sorgovi su njegovali prijateljstva s ostalom dubrovačkom elitom koja je obuhvaćala znamenite pjesnike, pravnike, znanstvenike i liječnike. Ljetnikovac Sorgovih sa širokim baroknim stepeništem koje se spušta do vode, njegovi zeleni čempresi, prostrana lođa u kojoj se okupljala “učena kohorta” uz glazbu, učene razgovore i pjenu šampanjca, ukrašena mitološkim slikama na kojima je prikazan dobar i loš izbor životnoga puta, teme izrasle iz književnih djela dubrovačkih pisaca 17. stoljeća, poput Gundulića i Palmotića, svjedoče i danas o posljednjim izdancima intelektualnog sjaja Dubrovačke Republike.

THE CULTURAL CIRCLE OF LUKO AND MIHO SORGO (SORKOČEVIĆ): MUSICIANS, POETS AND DIPLOMATS

SLAVICA STOJAN

Summary

The family of Luko Sorgo (1734-1789), composer and Ragusan ambassador to Vienna, and his unmarried brother Miho (1739-1796), writer, translator and diplomat, played a prominent role in the cultural and social life of Dubrovnik in the second half of the eighteenth century. Poets, scientists, philosophers, intellectual elite of Dubrovnik, as well as eminent guests from abroad gathered around the Sorgo brothers who continued the tradition fostered in this family for generations. Members of the Ragusan elite were subscribed to scientific journals, such as *Giornale nuovo enciclopedico* and *Il caffè*. Gatherings and discussions on various learned topics including the latest literary production, promotion of physiocratic views, to the tunes of the contemporary European composers were often held at the Sorgo summer villa in Rijeka Dubrovačka.